

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.
 sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedneho 5 stĺpcového riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Turecký povstaleci na ostrove Kréte.

☛ Kresťania! kupujte len u kresťanov! ☛

Biedy roľníctva.

Prievidzký ľudový vyslanec, *Michal Juriš*, múdrou, zrnitou rečou poukázal v sne-movni na útrapy a biedy nášho roľníctva. 16. februára povedal prievidzký náš vyslanec takú reč v uhorskom sneme, za ktorú povďační mu budú nielen jeho smelí a rázni voličia, lež i celé obecenstvo roľníkov a hospodárov našich, pod mnohými útrapami stonajúcich.

Predovšiem vyzdvihnuť dôležitosť a vážnosť roľníctva a hospodárstva. Každá múdra vláda stará sa predovšiem o blaho a dobrobyt hospodárov, ponevác hospodárstvo dáva najlepších vojakov otčine. Veď z učených a úradných pánov nikdy nie sú tak silní a otvrdnutí vojáci, ako zpomedzi roľníkov a hospodárov. Hospodár miluje otčinu a vlasť svoju, viaže ho knej otcovský pozemok, preto vo vojne krvou a v pokoji potom svojím polieva dedovizeň svoju. Hospodár neopustí vlasť svoju, neujde do Ameriky, jako tí ľudia, ktorí s pinklom privandrujú, tu ľahkoverný ľud šudia a vycicajú a jestli hriešnych gšeftov dopustili sa, do Ameriky ufujazdia. Hospodárstvo je silným základom každej krajiny, preto každá múdra vláda starosť musí mať, aby jej hospodárstvo bolo zdravé, blažené, majetné a dobrých mravov. Kde vyhynulo hospodárstvo, tam na vnivoč vyšla i krajina. Takto svedčí o tom dejepis rimanskej ríše, a takto svedčí to i terajší smutný stav Turecka. Keď teda chceme mať silnú krajinu, pomáhať musíme hospodárstvu a priemyslu menších remeseľníkov.

Každý múdry lekár, najprv skúma nemocného, odstráni potom príčinu nemoce a predpíše užitočný liek. Čo je teda príčinou biedy nášho hospodárstva? — takto pýtal sa prievidzký náš vyslanec a riekol, že prvou príčinou útrap hospodárov sú náramné dane a poplatky. Platíme daň, dôchodkovú, priemyslovú, cestovú, psovaciú, školskú a Boh vie ešte akú daň.

To vieme, že daň treba nám platiť. Veď i Kristus hovoril, že: Dajte Bohu, čo je Božie, a cisárovi, čo je cisárovo. Bez dane niet krajiny na svete. Nie to je chyba, že daň platíme, lež veľká chyba je, že daň zle je vypísaná na nás. Tak ku príkladu: keď úradník má 500 zl. platu, platí štátnej dane len 5 zl. Keď ale ja mám majetok, ktorý mi donáša tiež 500 zl. dôchodku, nuž platiť musím aspoň 109 zl. dane. Kde je tu spravodlivosť? A keď prirátame ešte tie rozličné privážky, na štátnu daň vyhodené, vtedy vidíme, že malý hospodár desaťkrát viac platí, než kto iný.

Ešte peknejšie veci vám poviem — tak rečnil ďalej Michal Juriš. Keď statkár má 200 jochov zeme, ročite platí aspoň 500 zl. dane. Dačo si pomyslí, majetok svoj predá, kúpi si štátnych papierov, potom *neplati nič*. (Smiech nastal na tieto trefné príklady ľudového vyslanca). Juriš pokračoval ďalej takto:

Keď dakto špekulovať a gšeftovať ide na burzu (tržište), za pár dní môže vyhrať tisíce a tisíce a *neplati nič*. Hospodári trápia, namáhajú sa pri roličkách svojich, milliony platia do štátnej pokladnice, avšak špekulanti a bursianeri pohodlno žijú si a *neplatia nič*. Toto je prvou príčinou biedy hospodárstva.

Druhou príčinou biedy roľníctva je to, že zbožie nemá ceny. Vinohrady zničila fillokséra, teda len z malých roličiek musíme platiť naše ťarchy. Nuž ale ako, keď zbožie nemá ceny? Jeden hospodár ponosoval sa mi — takto hovoril Juriš — a vyprával mi, že od jednej štvrtky gruntu (pozemku) výdavkov mal 102 zl. Dôchodku ale mal vraj (z tej štvrtky majetku) 105 zl. Zostalo mu teda čistých 3 zl. Z tohoto nech platí si na šaty, na lieky, do apatieky (lekárne), na príračky, na knižky deťom do školy, na mäso, na soľ, na náradie pre domácnosť a ku poľnej práci, na pohrab, na vydaj dcéry a na oženie syna, na úroky jestli má dlhy atď. Jako to všetko môže vyplatiť ubohý hospodár, zvláštne keď mu dakedy i kúsok lichvy vyhynie? Padne úžernikom do ruky a už je po ňom.

Nuž a prečo nemá zbožie ceny? Juriš i toto vysvetlil. Špekulanti, bursianeri vytrubujú vo svojich novinách, že bude mnoho zbožia v Amerike, v Austrálii, že mnoho zbožia urodilo sa za morom, že celé kopy zbožia zbytočného ležia v sýpkach. Jeden nemecký hospodár, Ruhland, presvedčil sa chcel o týchto chýroch zbytočného zbožia a presvedčil sa, že všade len prostredná úroda, ba dakde ľudia i hladujú. Teda gšeftári len preto píšu vo svojich novinách o bohatej úrode, o kópách a hromadách zbožia, *aby zbožie nedostalo vyššiu cenu*.

Nie zbytok zbožia, lež zlá hospodárska politika vlády je príčinou, že zbožie nemá ceny. Pre veľké clo (mýto na hraniciach) nemôžeme vyvážať naše zbožie do Nemecka a Francúzska. Vláda dovolila dovážať k nám zbožie z Ruska a Rumunska. Od tohoto cudzieho zbožia platí sa malé clo. Miesto 5 zl. cla len 1 zl. 50 kr. platí sa za to cudzie zbožie, ba bohatým parným mlýnom odpúšťa sa i to malé clo, aby cudzie zbožie tu zomlely

a múku z neho zase von vyviezly. Lenže bohaté parné mlyny rozumejú svojmu remeslu; dovezú sem cudzie zbožie bez cla, *znižia s ním cenu* nášho dobrého žita, zomelú lacnejšie ale horšie cudzie žito, *lež múku z neho nevyvezú von*; u nás nechajú horšiu múku z nášho lepšieho žita vyvezú za hranice. Takto potom draho kupujeme zlú múku, a naše dobre žito lacno musíme predávať. A to všetko preto, že taký zákon máme, ktorý dovoľuje planšie cudzie zbožie lacno sem dovážať, a figliarom z parných mlynov možným činí horšiu múku z cudzieho zbožia u nás podržať.

Druhou príčinou nízkej ceny zbožia je špekulácia bankárov a burzianov. Na bursi bankári také veci predávajú a kupujú, ktoré nikdy nik nevidel. Sidú sa dva špekulanti. Jeden povie takto. „Predaj mi po 6 zl, 100 vaggónov (železničných vozov) žita! — „dostaneš 60 tisíc zl. (na príklad) 7. apríla r. 1897.“ Takto sľubuje ten, ktorý nikdy nevidel na hromade tých 60 tisíc, a takto predáva žito ten, ktorý ani kláska nemá. Napíšu si kontrakt (bez štempla). Ale na termín 7. apríla je už žito drahšie, povedzme, o 1 zl. Vtedy špekulant kupec povie takto: „Daj mi žito, alebo vyplať mi 10 tisíc zl., ten rozdiel, o čo je žito *teraz drahšie!*“

Špekulant predavač nemá ani kláska, teda vyplatí 10 tisíc zl. *Kupec* vyhral teda 10 tisíc zl. na základe bursového kontraktu. Jestli ale žito na termín o 1 zl. lacnejšie zostane, vtedy zase predavač povie takto: „Predal som ti žita, odvez si ho, alebo mi zaplať rozdiel zlacnenia (10 tisíc zl.)“. Predavač vyhral 10 tisíc zl., trebárs ani zrnka žita nemá. Takto usilujú sa špekulanti bursiani cenu žita zvýšiť alebo znížiť, aby im ich kontrakty ošoh doniesly. V novinách svojich pustia chýry falošné a na základe tých chýrov určia cenu zbožia. A hospodár čuduje sa, že prečo zbožie v cene padá.

Dokázano je, že len na peštianskej burse viac žita predajú *na papieri*, nežli urodí sa za 100 rokov v celom Uhorsku. Hospodári takto vychodia na mizinu, a špekulanti bohatnú na milióny.

Nech vláda otvorí nám lacnejšiu cestú a vývoz do Nemecka a Francúzska; nech väčšie clo vyhodí na ruské a rumunské žito; nech zakáže parným mlynom kupčiť s múkou z cudzieho horšieho žita; nech vyhodí daň na bursu špekulantov, ako iné krajiny, a nech lacnejším učiní prievoz plodín po železniciach.

Takto predostrel biedy roľníctva ľudový vyslanec Michal Juriš. Tak tiež i ľudový Ján Molnár dokázal 19. februára v snemovni, že v komarňanskej stolici jeden z najlepších hospodárov len 69 zl. má ročitého dôchodku z

50 jochov zeme, zo 17 kúskov lichvy, z ovocia a z árendy svojho domu, a z tých 69 zl. má vydržiavať seba a 8 detí. Treba starať sa o to, aby pozemky prílišne netrhaly sa *na kúsky*, lebo drobné kúsky ľahko odpredajú sa a hospodár vynde na mizinu.

Molnár hovoril, že jeden z liberálnych pánov už pred rokmi povedal takto: „Všetko jedno, bárskeho je pozemok, nech sa len porcie zaplatia.“ Z toho vidno, ako zmýšľajú libráli o kresťanských hospodároch. Im je jedno, či roľa patrí kresťanovi alebo nie, nech sa len porcie zaplatia. Ľudoví vyslanci ale zastávajú kresťanských hospodárov. Buďme im za to povďační.

x.

POLITICKÉ CHÝRY.

„Škandál Szalavszky-ho.“ Pod týmto nápisom priniesly noviny „Alkotmány“ v č. 46. dva výroky vyšších súdov, ktoré vsťahujú sa na tie staré veci fõišpána Szalavszkyho, o ktorých ľudový vyslanec Kubina zmienku učinil v snemovni a liberálov veľmi rozhneval. Noviny „Alk.“ dokazujú, že r. 1885. Leopold Takács a Jozef Csillaghy pred nitrianskym kráľ. súdom zažalovali pána fiskála Szalavszkyho, terajšieho prešporsk. a trenčiansk. fõišpána, pre klamstvo a falšovanie listín. Táto žaloba odmrštená bola od kráľ. súdu preto že bola už zastaralá, t. j. že neskoro bola predostrená súdu. Pre túto príčinu oneskorenia odmrstila žalobu i kráľ. tabuľa, i kráľ. kúria. O týchto starých veciach pána prešporského fõišpána písaly i viedeňské noviny „Deutsches Volksblatt.“

Po odmrštení obžaloby pán Szalavszky zažaloval Takácsa i Csillaghyho pre pomlúvanie. Títo dvaja vyslovili sa potom, že žaloba ich na omyle sa zakladala, prečo potom i Szalavszky nazpät vzal obžalobu svoju. O tomto pokonaní písaly viedeňské „D. V.“ takto: „Avšak na miesto toho, že by v tejto záležitosti sudcovský výrok bol dočkal, ktorý vyriekne, či právne bol obviňovaný falšovaním listín a klamstvom mocný štátny tajomník, alebo či všetko to bolo len pomlúvou, vyrovnanie učinil, dľa ktorého úplne na mizinu privedení Takács a Csillaghy vyslovili, že ich žaloby na omyle sa zakladaly, voči ktorému vysloveniu i Szalavszky nazpät vzal svoju žalobu pomlúvania a takto oslobodený bol od neprijemného konečného pojednávania, ktoré preňho, čo pre štátneho tajomníka, dvojnásobne bolo by mohlo byť osudným.“

Tieto isté noviny písaly po reči Kubinovej takto: „Môžeme byť zvedaví, či pán Szalavszky i ďalej zostane v úrade svojom, zvedaví sme ale tým viac, pretože v máji odhalia sochu Márie Terézie v Prešporku, pri ktorej slávnosti udajne i Jeho Veličenstvo bude prítomné.“ Nuž hľa, takto pretriasajú staré prádlo pána dvojnásobného fõišpána spomenuté noviny „Alkotmány“.

Vojna na Kréte. Grécky kráľ, Georg poslal loďstvo na ostrov Krétu, aby bránil kresťanov Grékov proti pohanom Turkom a aby ostrov Krétu ku svojmu kráľovstvu pripojil. Europejským dŕžavam nepáčilo

sa to, keď Vassos, vodca gréckeho vojska, oznámil, že Kréta prestáva byť majetkom Turecka a že patriť bude už ku Grécku. Europejské mocnárstva boja sa väčšej vojny, preto nechcú dovoliť Grékom pripojiť Kétu ku gréckemu kráľovstvu. Preto všetky mocnosti poslaly lode svoje ku Kréte, aby Grékov prinútili ostrov opustiť. Keď Gréci vzdor tomu ďalej bojovali proti Turkom, europejské ríše prekazily ich v tom a kázaly na Grékov strielať z kanónov lodí. Takto kresťanské lode strielaly na kresťanov Grékov, aby hájily majetok pohana Turka. Vystrelilo sa 70 rán na grécke vojsko. Najviac že strielali Nemci, lebo nemecký cisár II. Vilhelm hnevá sa vraj na Grékov, keď proti vôle a zákazu europejských dŕžav opovážili sa bojovať a napádať majetok Turecka. V streľbe súčasnila sa i rakúsko-uhorská loď „Maria-Theresia.“ Avšak Gréci ani po tom bombardovaní (streľbe) nechceli vyťahnúť s ostrova. Preto mocnosti na vedomie daly Grékom, že keď nie dobrovolne, tak násilím musí grécke vojsko vyťahnúť s Kréty. Turci tešia sa tomu, že mocnosti tak prísno vystúpily proti Grécku. Turci sú zase smelší a kynozia kresťanov na Kréte. Mocnosti prekazif chcú ustavičné rozbroje medzi Turkami a kresťanmi, preto žiadajú, aby i grécke i turecké vojsko prestalo brojiť a ostrov Kréta aby dostal antonomiu (samosprávu) pod dozorstvom europejských mocností, ostrov ale aby zostal majetkom Turecka. Grécky kráľ Georg zaŕaduje vraj za trón, lebo nenie spokojný, keď Krétu nemohol si pripojiť. Len to je otázka, či všetky mocnosti súhlasif budú v pokračovaní proti Grécku. Anglicko vraj má svoje ciele a Rusko tiež. Vidíme teda, že kresťanské mocnosti a kresťanské lode strielaly na kresťanov Grékov, len preto, aby prekazily väčšiu vojnu a rozdrobenie Turecka, lebo boja sa, že pri rozdrobení Turecka nevedely by sa pekne a ticho podelif. Turecko teraz obáva sa na suchu, a preto v Thessalii na hranice Grécka veľké vojsko chce postaviť. Gréci na rozkaz mocností musia teda s Kréty vyťahnúť.

Pôstny list jágerského arcibiskupa. Jozef Samassa, jágersky arcibiskup zase rozhneval liberálov. Už i v novoročnom liste svojom napomínal svojich kňazov, aby upozornili veriaci ľud na tie figle, klamstvá, ktorými zakrýva sa napádanie cirkve, náboženstva, škôl, majetku a základín Cirkve. Napomínal kňazov, aby upozornili ľud na pretvarovanie sa nápadov proti náboženstvu namerených, ktoré nápady a novotiny starostlivo prikrývajú sa rúškom *pokroku a osvety*. Napomínal kňazov, aby *odokryli nastrojené osídla* a aby zamedzili cestu takým šudierstvám u ľudu. Liberálom nepáčil sa novoročný list arcibiskupa. Teraz zase nepáči sa im pôstny list tohože arcipastiera, v ktorom píše svojmu kňazstvu o pravdivej láske k vlasti a vlastenectve.

Jágerský arcibiskup píše, že pod menom vlastenectva často falošné veci a nebezpečné blúdy sa ukrývajú. „Kto by mohol tajif, že najzlostnejšie nárúživosti, verejné nespravodlivosti, bezuzdná žiadosť panovania, neobmedzený zápas moci, neverné spravovanie práva, šudierske vyfigľovanie zákonov, ošklivé stranníctvo, sebecké utláčanie svobody a rovnoprávnosti, ba i rozličné ukrutnosti *nie raz prikrýté krásnym menom vlastenectva* pustošia základy spoločenstva.“ Takto píše ten arcibiskup o terajšom vlastenectve a zase napomína svojich kňazov, aby v srdciach ľudu udržiavali kresťansko-katolícku vieru, pretože prvou a hlavnou podmienkou blaženosti člove-

čerstva je kresťanská viera. Dejepis dokazuje, že i najučenejšie národy biedno zahynuly bez mravov a bez náboženstva. Nielen ľudu, lež i vyšším vrstvám potrebné je náboženstvo, pretože statočnosť a cnosť nie je pravdivá, jestli nezakladá sa na náboženstve.

Arcibiskup napomína svojich kňazov, „aby ratovali to, čo zlý duch časov ešte nezkažil, aby opovrhli zemskú marnosť, aby odhodili netečnú ľahostajnosť, aby pred očami mali len záležitosť Boha a Krista, aby *silným duchom bojovali a odstránili všetky prekážky*, ktoré im buďto nespokojnosť zlých ľudí, *alebo násilenstvo tyranstva* v cestu klásť bude.“ Takto píše jágerský arcibiskup svojim kňazom a takto napomína ich k opravdivému vlastenectvu. Čo tam po viere, po náboženstve. Im treba pokrok, ale len taký, ktorý kráča k plnému válovu.

Krajinský snem.

24. febr. Po odbavení formalit nasledovalo pokračovanie v podrobnej debatte o rozpočte ministerstva hospodárskeho. Minister Darányi reflektujúc na reči včera povedané oznamuje, že cieľom zamedzenia falšovania vína svolá odbožnu poradu ku prepracovaniu vykonávajúceho poriadku čili zákonu o dorábaní umelého vína, potažne zákona samého. — Szende navrhuje pri posícii štátnych statkov, aby sa daktory bez licitácie dal do árendy niektorým patrioticky smýšľajúcim obciam rumunskym. Minister odvetil, že bez licitácie toto nemôžno urobiť. — Gróf Alexander Károlyi posiciu pre poľné hospodárstvo praeliminovanu schvaľuje a prijíma. S vážnejšími otázkami sa netreba len tak „z pleca“ zaoberať, lež dôkladne, alebo nijak. Takáto otázka je, či treba dovoliť usadzovanie sa poľských židov u nás. — Po niekoľko kratších reči Végh-a, Asbótha, Rosenbergera a grófov Zichyho a Tiszu minister odpovedá, že sa postará o všetko, čo navrhujú i o to, aby hlavnomestské tržnice cieľu svojmu zodpovedaly. Všetke pozície prijal snem bez debatty, čím sa pojednávanie rozpočtu tohoto ukončilo.

25. febr. Začali a i dokončili rozpočet ministra honvédstva. — Komjáthy vytyka, že honvédstvo nezodpovedá cieľu tomu, ku ktorému bolo odhlasované a uvedené. Že ani sami nevieme načo a prečo dávame ročne množstvo mužstva, ktoré miesto toho, žeby bolo jadrom uhorskej národnej moci, je jednoducho doplnok rakúskej armády. Nedôveruje vláde v otázke tejto. — Ľudový Molnár smutno musí konštatovať, že u vojska panuje bezbožnosť, vojáci sú zvyklí kľiať a o riadnom súčasťňovaní jejich na službách božích sa nik nepostará. Žiada aby vojsko bolo zaopatrené vojenským kňazstvom, a v náboženstvi riadne vyučované bolo. — Z ľudovej strany i Franc Major rečnil, a žiadal, aby honvédstvo v zdravotných veciach lepšie vyučované bolo, a žandárov aby opatrili s prostriedkami k poskytnutiu rýchlej pomoci. — Koloman Thali sa pripojuje k požiadávke opáta Molnára, aby od kľiatby odvykali honvédov a síce nielen mužstvo, ale i generálov. Viera sa musí u vojska pestovať, ale každému dľa vierovyznania jeho. Žiada, aby kalvínov nenútili na kommando kľakať. S tým sa v krátkosti dokončila debata. — Minister barón Fehérváry nepopustil ani mak zo svojich zásad, lež vyslovil, že pretože sám rozpočet nenapadnul nikto, žiada ho prijať.

26. febr. Na začiatku zasadnutia mal krátku polemiu opät Molnár s Imrichom Látkóczy, štátnym sekretárom. Na to sa prešlo na rozpočet ministerstva náboženstva a osvety. L. Rátkay vytýka ministrovi Wlassicsovi, že sám nepodáva žiadnej správy o smere politiky jeho. Že záležitosti cirkevné neriadí primáš ostrihomsky, lež viedenská ruka pracuje v nich; vytýka mu ďalej prípad pri vymenovaní za biskupa grófa Majlátha. Minister sa o vyučbu ľudu, o nižšie školy zhola nič nestará. Stredné, a vyššie školy sú podobne v najväčšom neporiadku. Žiadá plat učiteľov z 300 zl. na 400 zl. povyšif. — Mikuláš Konkoly-Thege hvezdár navrhuje aby hviezdo-spytecky ústav postavili v krajine. — Karol Kálmán žiada, aby sa náboženstvo v školách lepšie vyučovalo, lebo neznajbožstvo je najväčšou pliagou spoločenstva. Dokazuje potrebu náboženstva, lež liberáli sa jednoducho vysmiali s príkladnej reči jeho. Na čo im smele na oči vyhodil, že kým sa oni tu vysmieľajú z náboženstva, ľud na nich sverený krvopotne sa trápi v okresoch jejich. „Vy sa smežete, čo by ste plakali môhli!“ upomínal ich slovami Széchenyiho a jednanie jejich nazval theoretickým a praktickým neznajbožstvom, ich samých zednárskou-pohanskou gárdou. Niják sa slová jeho nepáčily liberálom, tým menej Szilágyiemu ktorý mu už hrozil, že mu odoberie slovo. Poznať že to bol rečník z ľudovej strany.

27. febr. Prvý Grois Gustáv rečnil, renegát, ktorý ako bývaly vodca opozicionálnej strany, prešiel medzi liberálov. Rozprával o stredných školách, ktoré, jako sa jemu zdá, hotových agitátorov vychovávajú. Mikuláš Serban ho zavrátil, že to nie pravda, lež liberál musel mať pravdu. — Po ňom vstal Wlassics minister. Pohovoril všeličo, čoby on všetko vykonal — keby mal peniaze. Vyprával ďalej o školách a podujatých reformov týchto. Medzi iným rozprával o praeparandiach a o dievčenských školách. — Konečne barón Bánffy ministerpredseda odpovedal Kosuthovi na interpelláciu v záležitosti otázky na Kréte. Odvetil, že veľmoci sú ujednotajnené ohľadom udržania pokoja, a o vojne není ani chýru. Kréta, dľa usúdku jeho na žiaden pád nemôže byť Grécku pripojená, lež pri patričnej antonomii, zostane pod dozorom Turecka. Čo jestli by Grécko nechcelo povoliť, bude prinútené k tomu. — S tým sa skončilo zasadnutie a vyslanci sa rozišli na pár dní fašiangovať.

Prosby na kráľa.

Od privandrovaných haličských židov znivočení Ruténi (uhorskí Rusi) v úzkostach svojich dávno čakajú pomoc. Noviny „Alk.“ (č. 48.) písaly, že ubohý ľud prosbami svojimi obrátil sa konečne na Jeho Veličenstvo, na kráľa, hľadajúc tu odpomoc, keď jej nedostal od vlády. „Alk.“ píše, že má v rukách štyri také prosby a podáva z nich tieto čiastky:

„Verní poddaní Vášho Veličenstva, vlastenecký ruský ľud, počítujúc 600 tisíc duší, je už teraz celkom zničený duševne i majetne. Z ruskej državy po tisícoch dochodia medzi nás ruskí židia, neznajúci europejskú vzdelanosť ani len dľa chýru a pachtiví len za úžer-níctvom. Ponevác v júli r. 1896. na území

Ukrajiny zaviedol sa liehový (špiritusový) monopol (štátny odpredaj), krčmy dostaly sa tam do rúk kresťanov, a k nám v ohromnom počte hrnú sa židia odtiaľ, usadujúc sa na uhorské kraje, Rusmi obývané. Reč je i tu tá istá maloruská, a noví prišielci nachodia tu svojich pokrevných už tu usalašených.

A títo židia tvoria smeť ruských židov. Neľakajú sa ničoho. Krivoprisaha, falšovanie peňazí, podpalačstvo, otravovanie, to všetko sú im rovno dobré prostriedky. Vyslanci Alexander Lónyay a Ján Nededzey z Beregu, oba členovia vládnej strany, vyslovili to verejne.

Rožný dobytok majú od židov na chovu. Rusi sú otrokmi privandrovaných ruských židov. Títo (židia) strašia i kňazov. Viac ráz podpálili majetok Jána Sabadu, kňaza vo Verebeši, lebo nechcel im prepustiť istú pašienku. Vazila Jackoviča, kňaza v Kajdase, v noci napadli revolverom. Vyrabovali aj zámožnejších ruských gazdov. Napadli aj M. Bajláthyho, hlavného slúžneho v Soľve, lebo zaujímal sa Rusov.“

Takto žaluje sa ubohý ľud v prosbe na kráľa. Uvádžajú sa v prosbe i slová vyslanca A. Lónyaya, ktorý riekol, že haličskí židia „sú v stave dokázat ktorémukoľvek nevinnému človeku ešte i to, že vraždil.“

Mnohé strašné hriechy haličských židov ani spomínať nechce „Alkotmány“. Proti tým hriechom je vraj nevinnosťou, ako chytajú tí židia do svojich osidiel ľudí nezadlžených, aby ich potom obrali o majetok.

Bolo vraj mnoho prípadov, že privandrovaní židia rozumnejšieho a zámožného hospodára šetrili za života, ale potom po jeho smrti na základe falšovanej listiny pozdvihli žalobu a vypravotili si majetok nebohého.

V nedelu pracujú, drevo vozia, ale vo všedný deň nechcú pracovať. Na krčmu jedného žida v Huste vylepili kríž za výves.

„Alk.“ prináša i list uhorského žida, istého Dávida M., v ktorom sám žid opisuje, ako privandrovaní židia pomáhajú ruským sedliakom kupovať kone. Jednomu sedliakovi na jarmoku v Munkáči odporúčali kone a predali mu ich za 200 zl. Potom zase druhí židia začali tie kone haníť, a chuďas sedliak predal ich za 80 zl., a ešte i 5 zl. dal židovi za to, že mu kupca (žida) našiel. Sedliak smutno išiel domov a na ceste stavil sa zapíť si v krčme haličského žida.

Ako si smutno popíjal prišli k nemu zase tí haličskí dvaja židia, ktorí mu pri odpredaji tých prvých koňov „pomáhali.“ Sedliaka dočkali, kým sa podpil, a potom zase dobré a lacné kone mu ponúkali. Sedliak kúpil kone

za 100 zl., a čo mu peňazí chýbalo, požičal si od krčmára žida. Keď sedliak doma vystriežvel, poznal, že sú to tie isté kone, ktoré najprv kúpil za 200 zl., potom dostal za ne 80 zl. a v krčme zase ich kúpil za 100 zl. Sedliak skoro zúfal.

Avšak bál sa drahej pravoty, išiel do Haliče, kde žid za 50 zl. nazpät vzal kone. Sedliak vrátil 30 zl. krčmárovi i 5 zl. čo úrokov. Zo všetkých peňazí zostalo mu 15 zl. a tak nemal ani koní ani peňazí. Takto vyciciavajú úbohých sedliakov tie haličské pijavice.

V obci Alsó-Verecke, ako „Alk.“ č. 46. píše, za krátky čas 2500 ruských židov sa usadilo. Jedného ruského sedliaka 10 židov napadlo na ulici pre akýsi dlh, a keď hneď nemohol, zaplatiť, strhali mu šaty a v treskucej zime ho tak nechali. Bez pištole a revolvera nemožno vraj chodiť tam ani kňazom, ani učiteľom. Úžerníci napádajú i kňazov, i učiteľov na ulici. Lud je tam vraj strašne rozhorčený. V páde vojny Rutení dosť možno pomstiť by sa chceli nad haličskými židmi, ktorí ubohý lud na mizinu priviedli. Už vraj i verejne vyprávajú o pomste. Treba teda postarať sa o prekazenie nepokojov a čím skôr pomáhať zozobračenému ludu.

x.

Odpoveď novinám „Pesti Napló.“

Maďarské židovsko-liberálne frajmauerské noviny „Pesti Napló“ sa hnevajú na nás pre úvodný článok v minulom čísle „Kreštana“ pod titulom „Duchovné útrapy ludu slovenského“ uverejnený, na základe ktorého nás podozrieva, že stojíme v službe panslavismusu. Na jakom základe, to nevieme, lebo my panslavismusu na toľko slúžime, na koľko židovskému frajmauerstvu. Hájime a obraňujeme zásady ludu slovenského, zastupujeme práva jeho proti prechmatom židovsko-liberálnym, lež toto snáď neni panslavismus. Hja! „panslavismus“ je slovo zvučné, mnohovýznamné, dá sa teda i storázy opakovať. Lež panslavismus, a záujmy slovenského ludu neni to isté. Že lud slovenský v posledných 30 rokov sotrvával v tuhom spánku, je pravda, lebo ináč by nebol býval v pastí liberálov, a keby bol bdel, nebol by zaslúžil smutného položenia včufajšieho. Že sa časi zmenily, a národ sa prebudil, to je tiež pravda, liberáli to dobre badajú, keď cítia, že sa jich chce striasť. „Pesti Napló“ nám ďalej vytýka, že sa ponosujeme, že nemáme vyšších škôl, bárs „Kreštan“ už viac razi písal o tom, že keď týchto nemáme, aby vláda aspoň v nižších, elementárnych školách postarala sa o vynaučovanie našich detí. Na to neodpovedá nič? „U nás majú starosť len o maďarizáciu“ — písal „Kreštan“. Veru dosť zle, že „len“ o tú sa starajú, kdežto o mnohé

iné užitočné veci a povinnosti, jako o poriadnu administráciu, udelenia pravdy atď. sa nikto nepostará. — Teda ten Slovák musí byť ozaj do tej slepoty pohrúžený, nesmie oči otvoriť, svetla vzdelanosti používať? Či musí i na ďalej v tej sprostosti byť udržaný, aby nevedel rozoznať biele od čierneho, aby nevedel, čo mu patrí? Zdá sa že áno, lebo ináč je »panslávom.«

Jako sa u nás remeslo sprievádza.

Neni toho dňa čoby jedon druhý nevzdychal nad smutným položením terajších remeselníkov. Naša novomódna sloboda tak obohatila i remeselníkov, že službičky hladajú, aby si mohli pomôcť a dietky svoje vychovať. Zničily sa cechy; potupily sa ich kresťanské zásady; rozhlásil sa slobodný zápas na poli remeselníckom: a koniec je všetkému. Remeselník neni tým čo bol: on je biedárom, ktorý malo kedy vyžije z remesla, jak nema pri tom volačo inšie. Kto je tomu príčina? Liberálna osvietenosť, ktorá nechce znať ani minulosť ani budúcnosť, ani usilovnosť ani pilnosť, ani farchy ani biedu, žiadnej triedy občanstvá. Kto dal právo privandrovaným cudzincom fabriky stavať? Kto dal právo židom remeslo sprovádzať, bez toho, žeby sa k tomu rozumeli? Kto dal týmto v kaftane prindutým žebrákom sklepy otvárať?! Slobodomyselná múdrosť, ktorá zničila celkom remeselníctvo; v otroctve stojí každý, kto je prinúteny teraz remeslo sprovádzať, lebo mu hrozí strašý tyran: kapitalismus.

Dneska len peniaze panujú na svete; kto má veľké kapitále, ten žije, dere ludí pod pokrivkou slobody, nič nemá pred sebou len aby bol ešte bohatsší: ten ale ktorý málo má, za krátky čas prínde aj o to, lebo z remesla nevyžije. „Remeslo je zlatá baňa“ — vraví naše slovenské príslovie; áno kedysi to bolo: teraz je už len železná, v ktorej prv o život prínde človek, jako niečo vzláštného vykope. A to nič nerobi; nelámu si veľmi hlavu liberálni mudrci, jako by sa môhlo pomôcť tejto triede! Keď stá a stá robotníkov stoja, bez práce, alebo keď nechcú robiť, keď žiadajú väčšiu plácu, keď predostrú svoje prosby: odmrštení byvajú, lebo veľkým pánom, u ktorých robia by to strašnú škodu (?) zapríčinilo. Čo urobia? Zoberú sa pomlčky: sprisahajú sa proti vlasti, proti cirkve, proti pánom, proti kňazom, ba aj proti P. Bohu: a začnú demoštráciu socialnú. Ešte aj to veľmi netrapi liberálov! Príndu žandári; rozkáže sa strielať; oni padajú jak muchy. Prečo? lebo sa opovážili hlas svoj po-

zdvihnúť, že nespravodlivosť panuje, že, nemôžu vyžiť.

Hrozné položenie je toto, o ktorom pred tým nikto nevedel! Remeseľníctvo nebolo prinútené takého zbroja sa chytiť, lebo čestne žilo, poriadne sa držalo, vážené od každého bolo, kto ho potreboval: a dnes? Dnes je ubiedené tak, že závidí ostatnému pisárikovi. Prečo? Veľmi jednoduchá je odpoveď: lebo je vystavené takým nápadom, ktoré odolať nemôže. Vravte vy koľko chcete, že sloboda, ktorú požíva, ho obohatí; že nič inšie netreba len múdro s ňou zachádzať; že priemysel musí mať pred každým cestu otvorenú, a len takto sa môže povýšiť. To sú darobnice; dajte pomoc nie len tým boháčom, ktorí banky a fabriky majú, ale aj jemu, lebo on je občanom, synom vlasti tej, ktorá vás chová; obmedzte tú slobodu, ktorú tí požívajú, čo neznajú remesla: a takto mu pomôžete! Jak chcete aby nebol socialistom, musíte sa postarať aj o duševnú potravu, lebo ináč zas len tam bude, kde bol.

Nuž ale toto tak chytro nebude; liberáli sú nepriatelia náboženstva, preto nechcú, nemôžu podporovať takéto snahy; oni len jedno kommando znajú.

Jako ináč vyziera kresťanská sloboda!? Pozrite na tie dávne spolky, v ktorých sa remeseľníci zobierali a svoje práva hájili! Nikto nesmel začať remeslo bez toho, žeby ho nebol vedel dôkladne, žeby sa ho nebol učil. Dnes? Kto má peniaze ten môže aj dvadsať remesiel sprovádzať; na to nikto nedbá, že ten zkaží snáď všetkých remeseľníkov celého mesta, a aj svojich robotníkov okráda. Jemu dajú dovolenie gšeftu, remesla, krčmy, všetko sprovádzať.

Kde že je tá mravnosť, ktorá v týchto spolkoch panovala? či teraz remeseľníci viac už nemusia byť pobožnými? Hja! nemôžu byť tak, ako predtým, lebo zničili ich základ náboženský. Teraz sa zakladajú tovaryšské spolky, remeseľnícke, priemyselné a inšie, ktoré dosť dobrý vplyv majú na údov spoločnosti: ale nikdy nebudú mať tú moc, ako mali tie, ktoré sme stratili; v tých bola morálna sila, bola disciplína, bol duch vážny. Učeň dal uctivosť tovaryšovi, lebo si ho vážil nielen pre rozumnosť, lež aj pre jeho čestné držanie; videl ho každú nedeľu do kostola ísť, nasledoval príklad jeho. Majster ale dával pozor na obidvoch.

Tak isto bol pod pozorom a dozorstvom aj majster. Ktorý zanedbal svoje povinnosti náboženské bol pokutovaný; keď sa to viac raz stalo bol vytvorený a nesmiel viac sprovádzať remeslo, tovar predávať dotiaľ, dokiaľ

sa nepolepšil. Či bol sviatok, či bola nejaká väčšia slavnosť, či bola nedeľa, každý musel byť prítomný v kostole; na processióch nesmel chybovať nikto. Jak sa niekto opovážil vystať, bol peňažite pokutovaný.

Hja! takáto disciplína, udržala remeseľníctvo; ono malo základ taký, ktorý každému k osohu bol. Liberalizmus zničil mravnopocetnosť, a s ňou všetko prospešné. Čo je už včul lepšie? brezbožným byť a od hiađu hynuť: alebo pobožným, čestným byť a dobre sa mať? Hja! liberálnym mudrcom je toto tmou ktorú nemôžu prehliadnúť. A vieme čo im chyba, boja sa toho, že tieto časy sa navrátia a jejich moci bude koniec, ktorý už predvídajú.

Nová kniha.

„*Ludevit Kossuth pred súdnou stolicou historie sveta,*“ je nápis toho veľkého asi 350—370 strán obsahujúce diela, ktoré behom dvoch-troch mesiacov má vŕnsť z tlače. Povolanie je toto dielo v opravdivej barve predstavíť Kossutha, ku ktorému doposiaľ ešte i mnohí Slováci neslušnou svätoučťou sa chovali; v tomto diele je on omaľovaný tak, jaký on skutočne bol; veľa chýb on mal, a môžeme povedať, že viac zlého, ako dobrého nám navaril. Ráz, učinkovanie, dobré i zlé vlastnosti: sú v tomto diele tak verne, a svedomito opísané, že by to ani ten najsvedomitejší dejepisec nebol mohol ináč urobiť.

Cena toho diela je: 2 zl., pre odberateľov Kresťana 1 zl. 70 kr. Prosíme ctené čitateľské obecenstvo už vopred prihlásiť sa, aby sme vedeli, v koľkých výtiskoch ho máme nechať tlačiť. Obrátiť sa môže v tejto veci hockto na vydavateľstvo diela „Ludevit Kossuth“ Bpešť, Práter u. 44.

Čo sa reči týka, táto je tak jednoduchá, že bez všetkej ťažkosti aj ten najjednoduchší nevzdelaný čitateľ môže túto knihu čítať.

Poučí sa z nej ctený čitateľ nielen o Kossuthovi, lež vôbec o politických pomeroch tohoto storočia v Uhorsku. K tomu je v nej reč i o liberalizme, o socializme, o hospodárstva položení a o rozličnosti vierovyznaní. Nenachádzame dostatočných slov, s ktorými by sme hodne odporúčať mohli.

Upozornenie!

Ct. odberateľov active upozorníme, že dielo o L'udevitovi Kossuth je už pod tlačou; prosíme teda tých ktorí sa oň už hlásili, o malú trpezlivosť.

Budenie.

*Zdvihly sa pekla zpúpné mocnosti,
A proti Kristu kipia od zlosti
Už hromy války vókol nás bijú,
A „Dolu s Kristom“ v besnote vijú.*

*Hor sa do boja! kto silu cíti!
Ztlačené právo len tak zvíťazi.
Na modlitbu nech nik nezabúda,
A vzíva o pomoc samého Boha.*

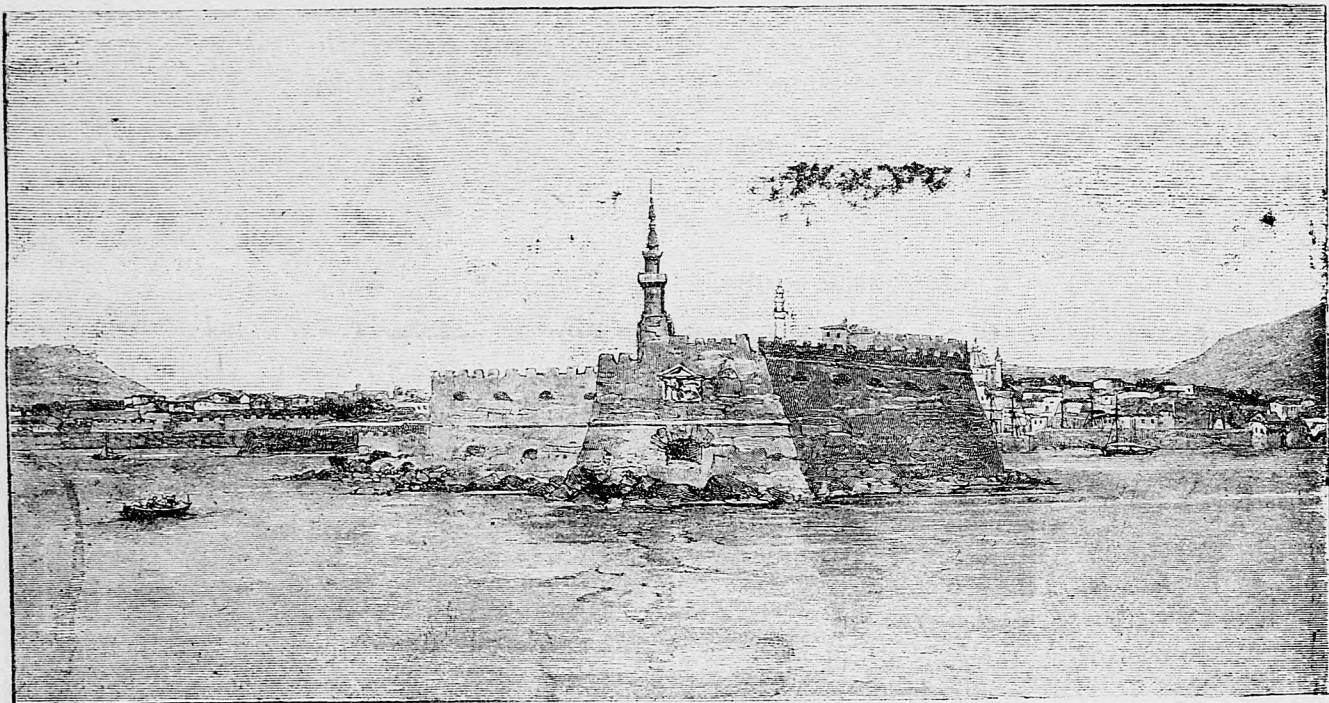
*A keď tak Bratia, zrobíme všetko.
Verte mi, to je: naše víťazstvo.
Hor sa do boja! len vopred smelo;
Tých nepriateľov zruíme v peklo.*

Lattyák.

Starodávny popolec v Skalici.

Udalosť z minulého stoločia.

Nedávno som v jedných nemeckých novinách čítal, ako slávne odbavujú dokončenie fašiankov v Mníchove; od starších ľudí som očul, že voľakedy i

Kandia, staré hlavné mesto Kréty.

*V driapach vlčiacich svych naše právo
Zadusiť chcjú nehaneblivo,
Nuž a my čože? Či sa bránime?
Kde tam bránenie! My len kvilíme.*

*Katolícky ľud zobud sa už ráz,
Kým nie neskoro, kým ešte máš čas.
Vodcovia tvoji zviazani do pút
Čakajú, že ich vymeni svoj ľud.*

*Bež im osladit púta viazania
A nes im čím skôr tvé potešenia.
Kto pisat umie nech chytá pero.
Zlomi zlosť pekla bojujúc smelo.*

v našom meste tiež veľmi veselo a zaujímavo odbavovali tak zvaný „popolec“ v ktorom som sa dočítal, ako odbavovali naši predkovia škaredu stredu. Udalosti tieto sú v tak zvaný starodávnej škarniclovej slovenčine písané, a preto s opraveným pravopisom udávam udalosti tie, pripojac i moje vysvetľujúce poznámky.

„Anno Dni 1796 (t. j. roku Pána 1796-ho) slavný magistrát usporiadal dľa obyčaje praotcov skvostný sprievod na popolec. Dvoma dňami pred tým, chodili mestský drábi a aj pán radný Malér po občanoch a výborníkoch a zvolávali ich, by sa zúčastnili na sprievode lib. . . (tu som niektoré latinske písmeny nemohol prečítať, ale dľa tých prvých troch myslím, že sa o voľajakéj liberálnej čili židovsko-svobodnomurárskej schôdzke pojednávalo.)“

„Item. Feriaquarta t. j. v stredu ráno sa pohol sprievod od mestského domu. Po predu išol pán D.

Joannes Kubo, nadúval sa ako korytnačka, na refazách ho viedli dráby, pri ňom ale išol D. Steph. Horák pokladník slavného mesta, oblečený za Mikuláša, búchal na buben a vyhlasoval jak veľke zásluhy si náš Kubo pri meste získal. Hovoril aj dobre žarty e. gr. (t. j. ku príkladu:) náš Kuba nenie cigara, a keď by aj bol, tak len taka štvorkrajciarová, a tie vyšly už z módy. Ostatní ale DD. t. j. páni úradníci boli za medveďov oblečení, ktoré skvostné rúcho nám z Nitry poslali, a na refazkách ich tahali čapatí synovia otca Abraháma.“

„Item. Nasledovali veškeré poctivé cechy, na vozoch tahajúce pánov cechmistrov skvele ozdobených. Na jednom voze skákal pán cechmistr Rudolfus Sliwovič držiac v ruke veľku flašu pálenky, znak svojho dôrobku, s ktorým obohatil občanov mesta, D. Georgius t. j. Juro Zeman ale ohlasoval jeho zásluhy, jako si on kostol váži, atď.“

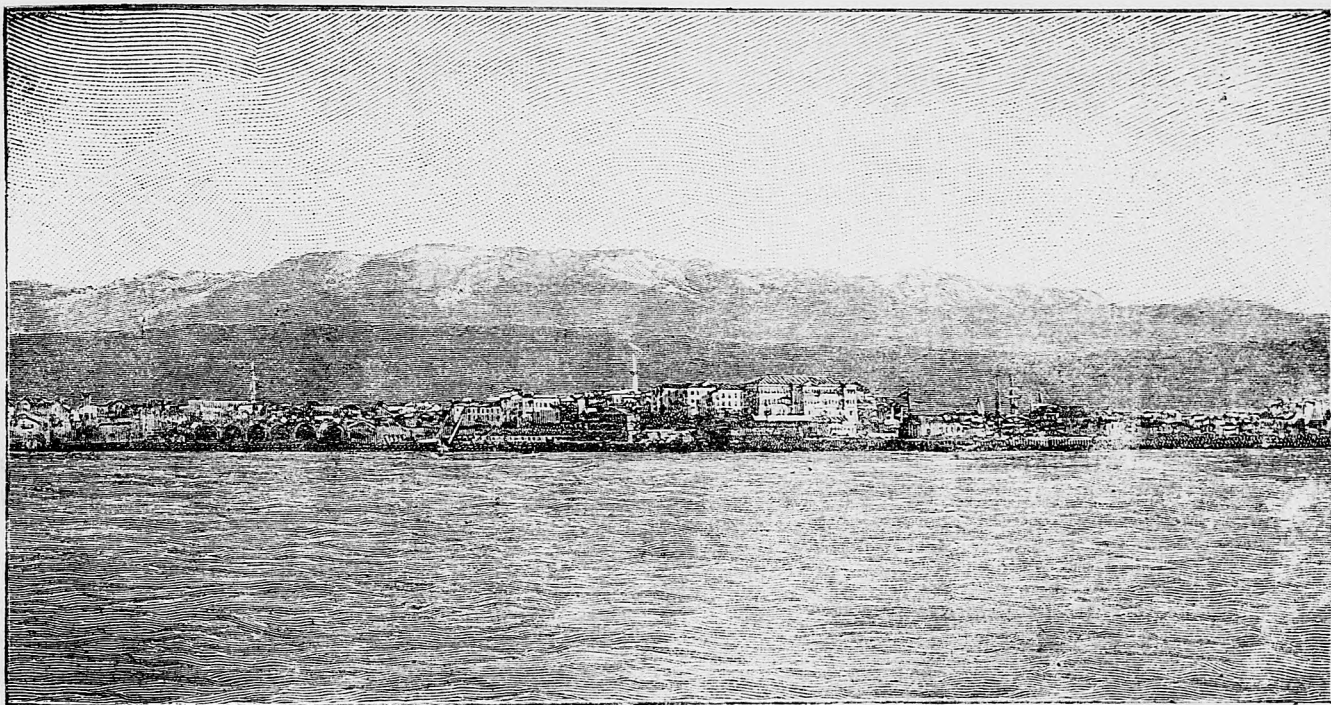
„Item. Aj naši páni súkeníci neostali pozadu. Svojého pána cechmistra ovenčeného viedli ako nekdy rimani svoje obety. Pán cechmistr Dominus Ferdinandus Zmeták má celú hlavu so zelinami pokrytu,

CHÝRNÍK

Jeho Veličenstvo kráľ svoju cestu, ktorú mal 24. febr. nastúpiť do Cap-Martinu cieľom navštívenia kráľovnej, pre nepokoj na východe odročil na 28. febr. Že 1-ho marca pobral sa na cestu, je znakom, že nebezpečenstvo utichlo.

Vyšetrovanie proti nitrianskej voľbe.

Dávno je tomu, čo bola tá chýrna nitrianska voľba, ktorú viedol predseda Desidérius Szúlyovský. Proti voľbe tejto 20. marca m. r. zadali protest u prešporskej kráľovskej tabuli, ktorá ešte 24. novembra, minulého roku nariadila vyšetrovanie. Jak rýchlo to ide, vidieť z toho, že pána Szúlyovského až včuf berú na otázku. Ponevác majster tento liberálnych volieb medzitým i sám si už mandátu zadovážil, kráľovská tabuľa žiada snem o vydanie jeho, lebo ináč pri vyšetrovaní

Kanea, terajšie hlavné mesto Kréty.

na dôkaz toho, že mnohým ľuďom zelina nie len na rolách ale aj v hlave rastie“.

„I páni ševci, ba aj hospodári si našli svoje maškare, ktoré ukazovali. Po zadu ale išli židia, čo celý tento skvostný sprievod pohánali a hiljenkovali. Item D. Šefránek a Bémer tancovali čárdáš dľa židovského predpisu, čo keď zazrel D. Rudolphus Sliwovič kričal: Majne Hern, sulichene Lajt, t. j. to su hodní páni.“

„Item. L'udu bolo až mnoho, a dobre sa zabávali, a mnohí popelári ukazovali im peniaze, a židia kývali, id est signum t. j. na znak, že sme pred voľbami, a po voľbe dáme im figu.“

„Finaliter t. j. konečne sme našich popolárov zavedli domov, a položili ku večitému spánku. R. i p.“ (Čo toľko znamená, že nech celé židovsko-liberálne panovanie na veky zmizne.) Vypísal:

Martin Krajčovič, mestský pisar.

nesčíselných násilností, pre ktoré voľbu napádajú nemôžu ho brať na otázku. — Vyziera to divno, že takýmto spôsobom „zvolený“ ablegát toľké časi sedí v parlamente a vydava zákony krajine!

Novovymenovaného biskupského koadjutora, grófa Gustáva Majláth bude arcibiskup Császka a Veľkú noc v Komárne posviacať.

Krvavá voľba rychtára. V obci Csikfalva slúžny dvoch kandidátov vymenoval k vyvoleniu za obecného rychtára, bárs jeden, Alexander Kováč sa občanom nijako neľúbil. Pri voľbe povstala tuhá bitka; išlo to až na nože. Zigmunda Mihálya, zo stránky druhého kandidáta nožom prepichli, tak že v okamihu skončil. Slúžny a notár ubehli oknom.

Štvorčatá. V Nirbogáte rabbínova žena porodila štvorčatá: tri dievčatá a jedného chlapca. Dievčatá zomrely hneď, ale chlapec žije.

Cukrovar v Trenčíne. Noviny „Alkotmány“ (č. 48.) priniesly chýr prešporského časopisu „Presb. Tagblatt“ o novej cukrovej fabrike v Trenčíne. Chýr z Trenčína znie takto: „Tu zamýšľajú nový cukrovar založiť, o ktorom už mnoho vyprávajú, pretože vlastným „majstrom“ nie je menšia osoba, nežli správca prešporskej petroleumovej fabрики, fõispán Julius Szalavszky. Ako dozvedáme sa, vláda s 300 tisíc zl. účasť berie v tomto podniku, prekonanie prostredníctvom služieb ale Szalavszky prevzal na seba. Toto je na každý pád dobrá špekulácia, lenže Trenčania múdrejší chcú byť od Prešporčanov a nie sú náklonní správcu petroleumovej fabрики spolu za správcu cukrovaru prijať.“ Takto prešporské noviny píšu. Tuším ale z celej fabрики nebude nič. „V. Lap“ písal, že asi 100 repových účastinárov (zväčša židov) vystúpilo, a tak teda ani s pomocou Čechov nebude mať Trenčín fabriku na cukor.

Služny sa zastrelil. Vo Veľkej-Slatine (zvolen. st.) zastrelil sa hlavný služny, Ludvík Lenštych v tom okamihu, keď prišiel k nemu od stolice vyslaný úradník, aby úradné veci v služnovskom úrade preskúmal. Samovrah nechal list na podžupana, v ktorom píše, že pre neporiadok vo svojom úrade a pre zvađu so služným siahol si na život.

Nové železnice v Trenčiansku. Nielen z Teplej do Trenč. Teplíc, lež i z Bošán na Bánovce a Trenčín, tak tiež i z Prievidze do Žiliny bude sa vraj stavať železnica. I Bytča dostane vraj železný most, len s prievozom pána baróna Poppera bude sa museť ešte poriadok spraviť. Železa bude teda v Trenčiansku dosť, len či bude potom i chleba, vzlášne keď už všetko železo bude na svojom mieste.

I v Bosnii je bieda. V bosenskej Gradišky 700 ľudí prišlo si pre pas, lebo chcú ísť preč do Brasílie. Úradníci pýtajú sa ich, prečo chcú sa vysťahovať, a odpoveď je všade tá istá, že pre veľké dane a pre biedu. Tak, ako u nás.

Krčmár matrikárom. Minister vnútra vymenoval za matrikára Jozefa Schäffera, krčmára v Apátfalve (boršod. st.) a dal mu právo i civilno so-bášiť. Múdry krčmár vylepil si nad dvere tabuľu s nasledujúcim nápisom:

Jozef Schäffer

krčmár a matrikár,

odpredaj fajného vína,

sprisahanie zasnúbených párov.

Liberáli môžu mať radosť z múdreho matrikára.

Privítaly matrikára. V Lackenbachu (šopron. st.) ženy nahnevaly sa na matrikára, a keď prišiel k rychtárovi, ozbrojily sa proti nemu metlami, štetkami, kutáčmi a inou kuchyňskou zbraňou. Matrikár nalakaný vyskočil na svoj vozík, bičom udrel do koní a ufujazdil. Rozzlobené ženy blatom vyprévádzaly ho na cestu.

Sväté fašiangy ablegátov. Páni vyslanci prosili a obdržali vakácie (svobodný čas) na fašiangový pondelok i utorok. Nuž, kto mnoho pracuje, musí si dakedy i „zaskočif“.

Rozhorčenie proti notárom. Z Békešskej stolice, obce Šarkadu oznamujú, že tam bolo veľké shromáždenie občanov, na ktorom uzavreli, že notárov, jestli dobrovoľne neodijdu, jednoducho vyženú. Obec táto má až troch notárov; vieme si predstaviť rozhorčenie toto, keď na mnohých miestach obyčajne jedného majú občania dosť — a keď k tomu ešte

proti všetkým trom zavedené je vyšetovanie. Hlavný notár sa už zriekol úradu.

Slobodný Izrael. V Budapešti sa asi 1400 židov spojilo, ktorí pod názvom „Slobodný Izrael“ celkom bezkonfesionálny spolok tvoria pod vodcovstvom bývalého rabína dra. Kondor. V jejích zaujímavých stanovách zatracujú všetké obrady židovskej viery, jako i obrezanie.

Katolícky kruh čačanský 28. februára vydržoval II. valné shromáždenie. Údov počítuje 450. na 250 bolo prítomných. Zasadnutie trvalo vyše 2 hodín, pod ktorým veľká oduševnenosť panovala. Vyvolení boli: Predseda! Ignác Tvrdy, podpredseda: Ján Menkina, zápisník Štefan Benyáč, pokladník Gašpar Kompánek, knihovník Ondrej Kompánek, podknihovník Ferdinand Hirš, pravotár dr. Ján Kubica, starosta Štefan Zellnik.

V kysúc-novomestsko-varinskom volebnom okrese, kde práve včul proti voľbe Sipekyho je inkvizícia narídená, v bežiacom roku 336 voličov záškrt zadusil, lebo v minulom roku právo ablegáta voliť málo v tomto okrese 1611 a tohoto roku zapísali len 1275. Pekne zachádzajú s právom volebným!

Pôvodeň hrozila mestu Nevej Vsi (Iglovu) ktorá povstala následkom rýchleho topenia snehu.

Gróf Apponyi, vodca národnej opozicónalnej strany sa oženil. Dňa 1. marca sa soso-bášil s grófkou Klotildou Mensdorff — Pouily vo Viedni v kniežatskom paláci Ditrichsteine. Vydržoval veľmi slávnostnu svadbu na ktorú sa dostavil veľký počet uhorských magnášov a oddaných čitateľov vážneho politikára Apponyiho.

Na ostrove Kréte nepokoj ešte vždy trvá. Gréci bez prestánia napádajú Turkov. Rozlievanie krvi stáva sa každodenne. Dľa najnovšej zprávy vypuknul na ostrove tomto hladový mor, ktorý väčším nebezpečenstvom hrozí, jako gule a kanóny.

Uväznený predseda voľby. V Senteši má byť 8-ho t. m. nová ablegátska voľba, pretože sa vyslanec Sima napadnutého mandátu vzdal. Kandidovaní su dvaja: Imrich Uray zo strany Kossuthovej a ten istý Sima, ugronista. Za predsedu voľby bol vyvolený Julius Pintér, ktorý je včul uväznený, za jakési nie pram pekné kúsky, ktoré bol ešte, jako dedinský notár postváral. Dosť vidieť z toho, na jakých ľuď zverujú prevedenia volieb!

DOPISY.

LÁB 12-ho februára.

Veľactená Redakcia!

Minulý mesiac sa slavučila Svätá Missia vo farnosti Štvrteckej pri Malackách, ktorá vskutku zriedkavý dojem účinkovala na ľud katolícky. Missia táto priviedla mnohých na pravú cestu spasenia. Mnohí

prišli k poznaniu svojích priestupkov, ktorých sa ľahkovážne dopustili. Kamaráti z mokrej štvrti sa s opravdivým dobrým predsavzatím zariekli zbytočného pytia lihových nápojov, a dali sa do spolku striezlivosti.

Ale čo činili, očujúc o takýchto vecách židia? vidiac tento prevrat ľudu, trepali do sveta rozličné táraniny, jak ku príkladu v Lábu židák Jozef Hiršler takto blúznil: „Jha bhy rhád vhedel čo thy kheži dho theho Šthrkha dhošli, či shú tu ľudhia thakýy sprhostý? tham nech idú do Azie kházat, tu dharmo bhúra ľud, thu nethreba thakých kházov, kherí ľud bhúra“. Ej židák, už ta i tvojích súdruhov máme dost až po krky a z opovržením sa díváme i na tých ľahostajných katolíkov, ktorí tvoju smradlavú krčmu navštevujú a stávajú sa účastní tvojích proti katolíctvu namierených rečí! Dobre rozumieme čo židáku tieto sv. Missie tak pália. Majú značnú škodu, nemajú tak mnoho roboty s meráním pálenky.

Sláva tomu Duchovnému pastierovi, ktorí má najväčšiu starosť o spasenie sebe sverených duší, jako velebný pán farár Štvrtecký Lenkei. To je duchovný pastier všetkej úcty hodný. Sláva mu.

Františ Vajarský.

Z AMERIKY, (Chleveland 26. februára).

Vážený pán Redaktor!

Uprimné pozdravenie od všetkých tu v spolok sjednotených Slovákov hornouhorských Vám, jako i všetkým Slovákom uhorským, čitateľom milého »Krešťana!«

Najprv s pravdou musím zoznať, že s takou obľubou ani jednej noviny nečítam, jako milého »Krešťana,« bárs odbieram i viac kresťanských časopisov, jako »Jednotu« a »Katolíka,« tiež v duchu kresťanskom pisaných. Je to našou povinnosťou, našimi biskupmi naloženou, aby kresťania len kresťanské spisy čítali. Chlevelandský biskup držal v tomto ohľade aj biskupskú poradu v Baltimore, na ktorej ustanovili, že majú vystríhať veriacich svojích, aby sa nedali omámiť jakékoľvek falošnej, nekresťanskej tlači, lež opravdivý kresťan aby čítal a podporoval len svoju kresťanskú tlač. A bolo toto veru aj potrebné, lebo nás tu tiež stihajú a uhltnúť chcjú všelijaký nezna-bohovia, tak jako aj tam v Uhorsku. Lež my sme už poučenejší, s nami sa už nedá stvárať všetko, čo kto chce, jako s tými zaostalými, v sprostote zachovanými a udržanými, ktorí nie sú v stave brániť sa, lebo sa nerozumejú ani písma, ani právu, ani ničomu. Veru bez osvety ľud upaduje, a sprostosťou sa nepozdvihne nikdy.

Ináč sa tu tiež dost dobre máme, bárs zárobok trochu upaduje. Pred tromi rokmi som mal platu na deň asi pol trefa dollára (blízo 5 zl.), no včul už ubudlo. — Slováci si tu žijú vo svornosti a braterstve, ktoré veľmi udržujú spolky, v ktorých sme sjednotení. Máme spolok svätého Jozefa, do ktorého i já prislúcham, spolok sv. Ladislava at.d. Máme i pekny kostol a školu v ktorej mnížky vyučujú našu mládež. O výučbe tejto neskôr ešte napíšem niečo, lebo to zaslúži slova, jak pekne tu máme školy zariadené, aby i naši uhorský Slováci vedeli o tom. Videť z toho, že my tu veru nespíme.

Prosil by som úctive Slávnú Redakciu, keby mi poslali zákony, v slovenskej reči vydané, rád bych sa poučil, jaké práva a povinnosti má občan v Uhrách, aby som sa v niečom vyznal, keď prídem domov.

(Zvláštna žiadosť Vaša. U nás si nikto takeho voľačo nežiada. Ostatne o zákonoch týchto dočítate sa v 8. čísle, v úvodnom článku Kresťana. Red.)

Počasie máme už o poldruha kožúcha teplejšie, v januári bola tuhá zima, jakéj myslím ani doma pod tatrámí nebolo.

Tatran.

Od TRNAVY, 28. febr.

Velactená Redakcia!

Bývalý direktor trnavskej kat. školy, Ján P. thord, vyznačený je od Jeho Veličenstva zlatým záslužným križom za jeho 50-ročné učiteľovanie. Dňa 17. febr. bol mu ten križ slávnostne odovzdaný a večer k jeho počte hostinka bola u Polnického, na ktorej súčasťnilo sa do 100 osôb. Liberáli tešili sa, že boli s nimi tam i ľudoví a že sa spolu dobre zabavili. Nuž, veď ľudoví nikdy nepreukazovali takú zlosť proti liberálom, akú zakúsiť museli pri voľbách. Ľudoví nezatvárali liberálom krčmy, neodobierali liberálom licenciu, nehrozili sa výpoveďou bývania, neodopreli liberálom piesok, ako to ľudoví pretrpeť museli. Alebo či ľudoví nepustili liberálov hlasovať cez kordon vojska? A teraz už liberáli umývajú si ruky, ako Pilát, a pišu, že môžeme sa spolu dobre zabaviť, bárs sme inšieho politického smýšľania. Dobre by bolo, keby liberáli v láske a svornosti žili s nami nielen pri hostinke, lež i pri voľbe a keby neprenasledovali nás pre naše politické smýšľanie.

Trnavanom sľubovalo sa, že keď vyvolia Emmera, dostanú novú železnicu, nové úrady a všelijaké fabriky. Teraz vidíme, že ukázali nám iba „straku na kôle“. Nedostaneme nič a nová železnica ani len cez Trnavu nepôjde, lež rovno pojachá z Kostolán k Nádašu. Odrežú nás od sveta, priemysel náš upadne a remeselníci naši musia vystahovať sa, ak nechcú biedu tref.

No za to tým lepšie majú sa u nás židia. Veď tu, v tomto starom malom Ríme, ešte i úrady a mnohí neodvislí kresťanskí občania idú často židom na ruku. Skoro každý židáčik ma právo volebné. Ubohí naši roľníci pri odpredaji zbožia mnoho vystoja od židovských nahaňáčov. Z každej merice strhnú roľníkom 5 alebo 8 krajciarov za váhu vreca. Nebohému Jánovi Rakúsovi z Novej Vsi dvojkilové závažie potajomne vopchal židov faktor medzi vrecia, aby vrecia byly ľahšie a aby sa mu z ceny zbožia viac ztiahnuť mohlo.

Bolo by na čase, aby sme si čím viac spolkov utvorili, aby sme nemuseli židovi dať zbožie, za čo on chce. Také naše spolky na zbožie chránily by nás od židov, kupovaly by zbožie a predávaly by ho kresťanským mlýnom alebo pivovárom. Bez kresťanských spolkov i ďalej budú nás vyciavovať len židovskí nahaňáci.

Roľník.

HOSPODÁRSTVO.

Lanskoročné zkušenosti poľnohospodárstva z okolie Žilinsko-rajeckej.

„Šťastlivý ten, čo sa učí zo škody iných.“ Našské príslovie.

Lanský rok vrhnúť v nešťastie mnohých našich hospodárov; medzi týmito je mnoho takých, čo si to nešťastie ešte sväčšili; a títo teda už i z vlastnej zkušenosti, že si sami škodili, mali by čerpať nauku ku opatrnosti a rozvažitosti pre budúcnosť. — Jarný beh počasie bol u nás na toľko nestály, že mnohí hospodári veľmi neskoro mohli završiť — skončiť — jarnú sejbu a sadbu. Oneskorená sejba, zvlášte ovsu, tak biedno sa zdarila, že sa prázna slama ani nemlátila, bo žiadneho zrna neprinesla. S bôhom srdca videl som chudobné ženičky žať taký ovos, v riasach prázny, v slame shrdzavený; za tú prácu nestalo to, čo domov sklúdily. — Studenopršľavé počasie zastihlo žatvu našu, a pretiahlo ju na tak dlhý čas, že som to od 34 rokov, čo v Bytčici úradujem, nezkúsil. Pre neprestajné dážde odkladalo sa s kosbou; ale keď zrno v klasoch na koreni ešte stojaceho obyľia klíčilo a zelenieť sa začalo: voľky nevoľky žať, kosiť pribieral sa každý. Kto takto pokosené, či na radkoch, hrstiach a či v križe poskladané vonku ponechal, viac menej i v zrne i v slame škodu utrpel. Režné križe tak spolusrástly, že ťažko bolo snop od jnopa poodtráť — Ja som — nemajúc mnoho oziminy — tak rátoval zrno. že som i v dáždi dal sväzať a hneď na mlátičke omlátiť. Mokré zrno na povaly — pôjdy — povynášalo sa, a každodenným prehrňaním vysušilo sa. Slama určená na stelivo povynášala sa ponad maštale.

Ďatelinu — ktorej sa u nás chváľoť ne mnoho pestuje — z druhej kosby boli tiež vystavené nebezpečenstvu. Šťastie, že my tu zvykli sme vešať ťatelinu, po zkosení uvädnutú, na kostrby a búdy. Kto mal kostrby na dôstač nebol nútený hrubo naváľat takú ťatelinu na ne: nuž ten sobral — ač aj nie v úplnej dobrote — svoju ťatelinu bez škody domov; mnohí však, čo husto, hrubo naprali vlhkú ťatelinu na rečené kostrby, málo čo dobrej krmnej shromáždili; bo pohnutú, splenenú iba na kostrbojovú vyhádzať, alebo pod lichvu na stelivo upotrebiť prinútení boli.

So sadivami, okopninami, bolo u nás lanského roku všelijako. — Jako na vinice po

celej krajine — následkom dlhých pršíek — rozprestrela záhubná „Peronospora viticola“ zárazu: tak i príbuzná tejto „Thytophthora infestans“ — plesnivina to škodonosná — napadla sadivá naše, menovito, ranné a staré rodzaje zemiakové. My tu dosť hodne sadíme záživnej fazule; ona lanského roku mimoriadne bohato nasadila stručia; nikdy viac nežiadam si strukov na fazoli, jako to bol P. Boh lanského roku požehnal; len tá bola chyba, že zárazu prenikla cez lusky až ku zrnám, následkom čoho ony počernely. Horšie ešte pochodil som s obrovským bôbom; tento zarazilo prv ešte, než nasadil struky. Kukurica sa vydarila dobre; sadievam ranné rodzaje. Lanskej jari poslal mi p. t. p. Ján Bratňan z Tisovca hrubozrnatú „českú“ vraj kukuricu; táto sa vydarila, ale až v oktobri dozrela. Banujem, že som nemal väčší záhon nasadený. Straky a vrany pilno sme plašili, preto i škody značnej nenarobily. A tak dlho sme si mohli pochutnávať na mladej mliečnatej uvarenej i upečenej kukurici. Dokonale dozretá, padla vhod milým slaninárkam — sviňkám. Že tu i tam vysadená po zahradách kukurica na Horniakoch jalovou ostane, t. j. šúľky neprinesie, toho je tá príčina, že sa husto nasadí. Ona sa má síce po dvoch troch zrnkách na jedno hniezdo nasadiť, ale nemá, jestli všetky zrna vyklúčily, iba jeden stotek z nich pozostat, ten najsilnejší, vedľajšie majú sa vyrezať; a stonek od stonka má stať najhustejšie na 40 ctm., riadky ale na 50 ctmetrov. Takto vysadené ranné rodzaje, jaké sú (Ambra, Sikulská a j. vydajú úrodu isté aj v hornej Orave a v Liptove. — Kapusty maly u nás pokoj od husenic, i vydarily sa dobre; podobne i krmná repa burgundská vydala úrodu uspokojivú. Pred dvoma roky dal som si doniesť Eckendorfský rodzaj od samého pôvodcu tejto krásnej burgundice; je ona opravdu krásna; jakoby ju vytočil, valcovitá, s útlým korienkom. — Maku sa u nás málo seje, a toho je škoda; bo škodlivý hmyz ešte sa tu nerozplodil, čo by jako inde zrnká v makoviach vyžieral. Ja som mal maku do pol treť metr. centov. — Nuž a so zemiakmi, vašim to horniackym chlebom, jako ste pochodili? Opýtate sa Vy milí požehnaného Záhoria Dolniaci. Hm! So zemiakmi našim to vezdajším chlebom vypadlo to všelijako. Kto sa pridržal príslovia: „Zemiak jako zemiak“ pochodil — nedobre. Lanský rok veľmi natrestal ľahkomyselníkov, ktorí o zemiak málo sa starajú. Viacero bolo rokov, v ktorých staré, vyžité, nezdravé zemiaky vydaly biednu úrodu; a predsa nezmúdrelí mnohí ani len nie na vlast-

nej škode. I minulý rok sa dosvedčil, že pri výbere osiva a sadiva treba byť vždy opatrným. Neďbalci mnohí sadili zas len vyžité, iné nevyzreté, chorobe podlihajúce zemiaky; opatrní nasadili si zdravé, chorobe vzdorujúce; títo sa chvália, že mali väčšiu úrodu, než v predošlé roky; tamtí stonajú, že i málo nakopali, i že sa im v pivnicách, jamách veľmi kazia.

Súsedstve môjho kostola presvedčiť sa môhol každý mimo idúci: jako je potrestaný ten, ktorý neopatrne zachádza čo s jak dobrými sortami zemiakovými. Kto nedá zemiakom vyzreť, — kto ich už vtedy kope, čo sa im kožka snadno lúpa, — kto nevysušené, mokré hneď na kopu pere, lopatami kaličí, zapariť nechá: taký nemôže mať z nich zdravého sadiva. Pánstvu popperovskému práve z týchto príčin ináč veľmi bohatá úroda zemiakov „Athene“ z polovice na zkažu vyšla. Z takejto škody učme sa po prvé: nekopať prv zemiaky, až keď vnať žltnúť začne, keď z podkopyanej byliny a potriasanej bulvy snadno odpadávajú, keď sa kožka z nich snadno nelúpa: po druhé: nesadiť také rodzaje, ktorých vnať zavčasu zastihla záraza: po tretie: nesadiť zaparené a brantovité, trebárs by boly z najlepších rodzajov. Ctení Rodáci! Znáte, že od mnohých rokov zaoberám sa skúšaním zemiakov, abych tie najspoľahlivejšie rodzaje pre seba i pre pospolitost vybrať môhol. Minulého roku, ktorý bol na zemiaky tak osudný, kritický, jako r. 1846, vybral som na sadenie najlepšie osvedčené v predošlých rokoch rodzaje, a síce 6 ranných, 4 stredne zrejúcich a 11 pozdných. Ranné a pozdné boly v suchej — náplavnej, stredne zrejúce, ale vo vlhkej hlinastej bielej pôde vysadené obvyklým spôsobom, totižto za pluhom v každej druhej brázde, a strojom obrobené. Z ranných tri rodzaje Dolkovského a síce: „Agava“ „Marius“ a „Sulima“ zdravé sa vykopy, a zdravé zostávajú; kdežto „Ružiaky“ viac než z polovice zhnily, zčernily, a zdánlivo zdravé vykopyané i presušené na mlatovni v pivnici sa mi zle držia a preberať sa musia. Z jedenást pozdných rodzajov výtečne sa zdržaly: „Cimbalové cibulky a prvé z Frömsdorfu“, „Paulsenové červené očko“ a „Obrovské modré“, „Dolkovského Leliva“, „Agnellyho Klenot“ a neznámeho pestovateľa „Fidelio“, (kráľ to medzi zemiakmi upečenými).

Záraza (*Phytophthora infestans*) viacej menej napadla všetky ranné i strednozrejúce; neboly obídené ani pozdné; jediný „prvý z Frömsdorfu“ zostal úplne ušetrený, i vydal zo všetkých pozdných, nevinímajúc ani „Obrovského modrého“, ktorý široko ďaleko je

chválený, najväčšiou úrodu. Najväčšmi potešily ma stredne zrejúce rodzaje, t. j. také, čo do Sv. Michala vyzrejú. (Pozdné rodzaje ušetrené od zárazy rástly a zrely by snáď až do vianoc, keď by im počasie hovel. Z týchto pozdných na sadivo treba také kusy povyberať, čo sú rapavasté, čo sa nelinia, bo také sú už vyzreté; kdežto po týchto narastené obyčajne nevyzrejú). Prečo — zpýtate sa — prečo ma potešily najväčšmi tie strednie? Preto, že pre včasné mrazy v našich vrchovatých chotároch práve takéto zemiaky sú najsúcejšie. Keď silný mráz vnať zničí, potom už bulvy ani vyzreť nemôžu. Nuž tie v tej bielej vlhkej studenej pôde nasadené, ktorých mená sú: „Helios“, „Hanibal“ (Paulsen), „Lech“, Topás (Dolkovsky) skutočne potešily ma najviac. Bola to rozkoš vyberať tieto grule, krásne, zdravé mnohopočetné!

Vnať na nich veľmi málo bola zarazená; úroda veľmi obdivovaná. Súsedí mali nasadené staré druhy; i nevedeli zatajiť obdiv a lútosť svoju chudáci, keď sotvaj či viac odviezli z role svojej, jako čo boli ta vyviezli a vysadili. „Topas“ naplodil pod jedným koreňom do šesťdesiat kúskov; avšak preto, že drobne nasadzuje bulvy a veľká piplačka je s vyberaním toľkých drobných zemiáčkov, vylúčil som ho z pestovania.

Pri tejto príležitosti odporúčam ct. Rodákovi ku jarnej sadbe výlučne také zemiaky, ktoré sa dokázaly chorobovzdorné; a také sú: Z ranných rodzajov: Agava, Sulima, Marius, zo stredne zrejúcich: Hanibal, Helios, Lech, z pozdných: Cimb. cibulky, prvé z Frömsdorfu, obrovské modré, červené očko, Leliva, Klenot, Fidelio.

Päť kilové vrečko z hoc ktorého druhu pošlem za 1 zl. 20 kr.

Päť kilové vrečko z dvoma druhmi za 1 zl. 50.

Päť kilové vrečko naplnené všetkými 13 druhmi, menami poznačenými za 3 zlaté.

Môžem poslúžiť tiež semenom dokonale vyzretým z výtečných rodzajov repy burgundskej Oberndorfského, guľatého a Eckendorfského valcovitého. Päť kilové vrečko či jednotlivého druhu, či z oboch smiešaného za 2 zl. 70 kr.

Odporúčam i semeno kapustné brunšvickeho (o nízkych hluboch) rodzaju z vyberaných hlav doma dopestované; 20 grammov za 15 kr., v rekomandovanom liste za 30 kr.

Zásielky vystrájať budem frankovano, jestli udaný obnos vopred doposlaný bude.

Romuald Zaymus.

Bytčica, pošta na mieste, via Zsolna.

VYOBRAZENIE

V dneskajšiom čísle až troje vyobrazenia podávame cteným čitateľom našim. Všetké tri potahujú sa na ostrov Krétu, pre ktorý sa grécka mocnosť s tureckú natahuje na vidomochi poverníkov europejských veľmocí, ktorí sú tam neni na to na mori ustanovení, aby boli svedkami súboja tohoto, lež na to, aby protivníkov utíšili, jednoho na pravo, druhého na ľavo rozohnali. O samej záležitosti tejto vojenskej sme sa už v novinách týchto zapodievali, tu sa len na vysvetlenie vyobrazení sťahujeme. — Prvý obraz predstavuje dvoch povstalcov s ostrova Kréty. Druhý obraz predstavuje *Kandiú*, staré hlavné mesto ostrova, ktoré je na strmom brehu polostrova vystavené a včulajšiej dobe počítuje 12 tisíc obyvateľov. Jeho zámok pochádza ešte z tej doby, keď mesto toto patrilo Benátkam. Druhé významné mesto je *Kanea*, ktoré má tiež 12-tisíc obyvateľstva. V tomto poslednom opevnenom meste je turecké vojsko, ktoré gréci minulú nedeľu ráno napadli. Anglický generál na to odkázal gréckemu náčelníkovi, že jestli napádanie nezanechá, lode budú strieľať. Odkaz neosožil, na čo potom po poludni o pol piatej z lodí nad Haleppou 70 výstrelov pustili do gréckeho tábora, až boj prestal. Na tenkých minaretoch, ponad mesta sa vypínajúcich, jako to na obrazoch vidieť, poznať, že nad mestami tymito turci panujú, trebárs väčšia čiast obyvateľstva pozostáva s kresťanských grékov.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

P. r. O. R. Článok vďačne uverejníme — na žiadosť Vašu, bárs by sme to ináč z ohľadu na najnovšiu nehodu Vašu neboli učinili.

J. K. K. Tri články sme obdržali. Treba na krátko písať; tieto už slabo budeme môcť upotrebiť, bárs aj predošlým najdeme miesta.

G. Detrekó. Váš dopis sme preto neuverejnili, lebo písal o zastarelych už vecách. Ináč chyby by sme vďačne boli opravili. To nič nerobí, že článok je chybný napísany, len aby nové a pre všetkých čitateľov zaujímavé veci prinášal. — Odkaz tento potahuje sa aj na mnohých iných zasielovateľov dopisov.

K. R. Sz. T. — 1) Tomu neprivolíme. 2) A na šesť mesiacov do Szegedína, to nič. Váš „priestupok“ je asi tolko hodný. 3) Kdekoľvek.

M. Lappany Z. P. Peniaze sme dostali. Predplatok trvá do konca decembra.

Prosíme ct. horľiteľov, keby ráčili peniaze za kalendáre sinkasovať a nám čím skorej poslať na pána F. Bleszkány, ktorého nápis je na kalendári.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unožvanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

„*Naša Nádej*“, mesačník stojí na celý rok 80 kr. Veľmi prospešne poučuje ľud o sviatosti oltárnej. Vydáva ho kaplán Michal Varga vo Vacove (Vác).

„*Herkó Páter*“ týždenník stojí na celý rok 2 zl.; a vychádza na 16, tu na 8 stranách. Jediný katolícky žartovný časopis. Veľmi vrele ho odporúčame. Redakcia „Herkó Pátra“ Budapešť IV., Zsibárus u. 7.

Velká pliaga sveta výnde z tlače v marci s trikrát toľkým obsahom, jako je „Velká Novina; objednať sa môže u Michala Vargu vo Vacove za 75 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zboží: Pšenica 7.95—8.60 zl. Raž 6.55—6.70 zl. Jačmeň na krm 4.10—4.45 zl. do pálenic 5.20—5.90 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.90—6.35. Kukurica: 3.45—3.50. Proso: 5.35—5.69. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno 08.75—09.50. Koprné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fízula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30., tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28 00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelenové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.45. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercý 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Telaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Telaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Brnenské

SÚKNO

Najmódnejšie látky a ostatky.

Bezprostredný a najlacnejší prameň, najkúsnejších a najvýbornejších výrobkov!

Pýtajte si

hojnú sbierku tých najnovších jasenných a zimných látok kammgarnov, palmerstonových, ševiotových a lodenových látok zo skladu kr. a cis. výsadných jemnosúkených fabrik na vinené tovary

MORICA SCHWARZ
v Zwittau (Brno) 15.

Aj tá najmenšia miera je k dostaniu. Čo nezodpovedá, naspák sa prijme. Ukážka zdarma. Rozposiela sa doberkou.

Tisíce uznani.

Ukážky bez objednania naspák sa požadujú.

Papier makulatúrov
je to dostaniu u nás; metrický cent
stojí 6 zl. 50 kr.

VINCENT MOZSNY

odporúča k láskavému povšimnutia preveleb. duchovenstva jeho najmodernejším nárokom zodpovedajúcu

FABRIKU NA ORGANY

V Prešporoku, Štefánia-út číslo 29

(vo vlastnom dome.)

Hotové organy vo veľkom počte, všetky do tohoto odboru patriace reparácie sa prijímajú a za levnú cenu zhotovuju.

Zvláštnejšie diela: v Nitre, kath. chrám G. Sz. Benedeku, Modore, Prešporoku: korunovací chrám, Nagy Magyar-e, Zurány-e Féltorony-e (mošoňská stolica) Bezeny-e P. Sz. György-e, Komjáth-e, N.-Ivánke, Soporanyi: farský chrám; Nagy-Macséd-i, Trenčianskych-Bánovcäch, Búr-Szt-György, Komárne, Tardos-Veselény, Nagy-Bucsán-e atď. atď.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomost dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaď na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížoček so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby taktu podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

RÉTAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császkua a

„BUDAPEŠTANSKÉHO OLTÁRNEHO“ spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy, Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviece, ligotavé sviece, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

Od 20 rokov známe a chýrne

KARPATSKÉ ZDRAVOTNÉ PILULKY

vyňadené a pripravené jedine **JÁNOM FRIEDRICHOM**, lekárnikom v **Malackách** (prešporská stol.)
sú vzácnym a lacným domácim liekom

proti zapehaniu, zašlamovaniu, nechuti k jedlu, žalúdočnému kataru, zpuhnutiu žalúdka, vetrom, závratu, boleniu hlavy, zimnici, zlatej žile, výsypaniu, žltenci, bleďačke a starým otvoreným ranám.

Cena týchto piluliek je tak ľavá, že i každý chudobný si ich kúpí môže, stojí totiž jedna škatulka s 15 pilulkami 21 kr., balíčok obsa-

Známka ochrany.

hujúci 6 škatuliek stojí 1 zl. 5 kr. Keď sa k cene piluliek priloží 20 kr. a peňažitá hotovosť keď pošle sa poštovou poukázkou, tak zásielka piluliek pošle sa s vyplatením už poštového kamkovek v rakúsko-uhorskej ríši. Menej než balíčok nezasiela sa.

Jediné zasielateľstvo u **Jána Friedricha**, lekárnika v Malackách, v prešporskej stolici.

Výstraha! Ponevác moje pilulky často falšované bývajú, prosím tieto len u mňa kupovať.

Výtah z poďakovaní.

Blahorodý Pán Apothekár! Prosím, ráčte mi hned 2 škatulky vašich vzácných karpatských piluliek poslať, lebo už nemám viac s nich, a vaše pilulky staly sa v mojej domácnosti nevyhnutne potrebným liekom.

Bács 26 sept. 1896. S úctou *Jakub Holtinger* kupec.

Ctený Pane! Uctive prosím, aby ste mi čím skôr, jestli možno, obrátom počty tri škatulky vašich výborných karpatských piluliek zaslať.

Marburg-Steiermark 30 júni 1896.

S úplnou úctou *Karol Tögl* k. v. R.

Vefactený Pán Apothekár Friedrich! Ráčte mi poslať jednu škatulku vašich výborných karpatských piluliek, ktoré veľmi dobre účinkujú, a ja ich budem vďačne i iným odporúčať.

Falgendorf (Morava) 30 júni 1896. S úctou *Jozef Schulz*.

Blahorodý Pane Apothekár! Ponevác som už u vás pred pár rokmi objednal ané zdravotné karpatské pilulky spotreboval, ktoré oni slúžily k zdraviu, prosím zas o päť škatuliek karpatských piluliek obrátom počty zaslať.

Kumbaja 12 okt. 1896.

S úprimnou úctou *Albert Brandt* roľník.

Ctený Pán Apothekár! Prosím ich znova, aby mi ráčili zaslať jednu škatulku Karpátových piluliek. Já užívam tieto už dvanásť rokov, a dosavád som so žiadnym liekom taký výsledok neobstihnul.

Dad, 12 okt. 1896.

S úctou *Jozef Nemes*.

Vefactený Pane! Prosím, zašlite mi z vašich najvýbornejších karpatských piluliek zas zo dve škatulky, lebo ony veľmi dobre účinkujú proti žalúdočným nemocam.

Dolni-Tiszovnik 30 júla 1896. Ostávam s úctou *Stefan Sutorisz*.

Vefactený Pane Apothekár! Buďte prosím tak dobrý, pošlite mi 5 škatuliek vašich vzácných piluliek. Pilulky tieto užívam už 10 rokov, a nemôžem sa viac bez nich zaobijsť.

Nagyak 11 júla 1896. S úplnou úctou *Ondrej Fabri*.

Ctený Pán Apothekár! Prosím vás, zašlite mi dve škatulky vašich výborných zdravotných piluliek, lebo sa ľahko dajú udržať, a myslím že sa už všade rozšíria.

Lustenau (Voralberg) 24 sept. 1896.

Ostávam s úctou *Anton Müller* kováč.

Vefactený Pane! Pošlite mi 6 dóni vašich všeobecne chýrných odvodzujúcich piluliek. S poďakou ostávam za to s úctou

Viedeň 12 nov. 1896.

Dr. Adolf Hoffmann.